

Mijnheer de griffier,

Vandaag mag ik u het eerste exemplaar van dit prachtige boek aanbieden over parlementair fotograaf Erich Salomon. 'Het ideale parlement' in Nederland en in Duitsland. In beide landen heeft hij – zoals u zojuist hoorde – in het vak naam gemaakt en is hij in datzelfde vak een grote naam geworden. Uiteraard zou ik hem recht doen als ik het u zowel in het Duits als in het Nederlands zou aanbieden. Aber... aber... mein Verhältnis zu die Deutsche Sprache is wie die Verhältnis zu meine Frau: Ich liebe Sie, aber Ich behersche Sie nicht.

Ik beperk me daarom tot enkele opmerkingen in het Nederlands. Sinds de grotallegorie van Plato zijn wij ons ervan bewust dat het beeld vaak de werkelijkheid bepaalt. De werkelijkheid is kwetsbaar onder de dominantie van het beeld daarvan.

De parlementaire fotografie van Erich Salomon illustreert in al zijn integriteit dit fenomeen. Zijn fotografie beoogt een 'ideaal parlement' in beeld te brengen, een beeldig parlement. Wie verlangt daar niet naar. Met 'ongeposeerde' foto's, die als door een candid camera de werkelijkheid van het parlementair bedrijf in al zijn facetten tracht te vangen.

Zijn foto's van 'Berühmte Zeitgenosse in unbewachten Augenblicken' doen soms denken aan de portretten van de grote fotograaf Yousuf Karsh die in staat was met een portret van De Gaulle het beeld van Frankrijk op te roepen of met de foto van Indira Gandhi India kon karakteriseren.

Niet voor niets geldt Erich Salomon als één van de belangrijkste fotografen van de 21ste eeuw. Er is veel over hem geschreven en er is veel om hem te doen geweest. Niet in de laatste plaats door het tragische lot dat hem en zijn vrouw en zijn zoon getroffen heeft in Auschwitz. Zijn betekenis, anders dan bij Yousuf Karsh, zit vooral in het portretten van een tijdperk, het interbellum, méér dan van de beroemdheden die daarin een rol speelden.

Het gaat hem om de 'ware' afspiegeling van de werkelijkheid. Zijn werk geeft daarvan een betere weergave dan woorden ooit zouden kunnen doen.

Tegelijkertijd is zijn werk meer dan een historische tijdsdocument. Het vormt de kunst van het abstraheren: 'van portrettering naar verbeelding'. Verbeelding van 'het tweegesprek', 'de vergadering', 'de toeschouwer', 'de spreker'. Die combinatie van vakmanschap met creativiteit maakt hem zowel een artistiek fotograaf als een fotografisch kunstenaar.

Toch ligt zijn grootste verdienste daarbuiten. De fotooverslaggeving van Salomon heeft het parlementaire proces van de achterkamer naar de voorkamer gebracht, zowel in Duitsland als in Nederland. Zijn werk haalde het parlementaire bedrijf uit wat Remieg Aerts noemt: de besloten openbaarheid. Het parlement zocht tot dan toe de openbaarheid niet en koesterde zijn besloten deftigheid. En ook de pers en de bevolking vroegen niet om intensief geïnformeerd te worden. De parlementaire beeldcultuur kwam zowel in Duitsland als in Nederland pas laat op gang. Eigenlijk zit pas sinds Eric Salomon de burger bij zijn parlementaire vertegenwoordiger op schoot. Hoewel over de beperktheid van die vertegenwoordiging erg veel te vertellen zou zijn. Immers het gebrek aan openbaarheid door het gemis aan een beeldcultuur maakte het extra gemakkelijk voor een parlementariër zijn eigen gang te gaan, als hij dat wilde, zonder zich veel van de burger aan te trekken.

De cultivering van het beeld door Erich Salomon heeft het gedrag van parlementariërs en bewindspersonen grondig veranderd. En dat ging verder dan het onbespied en onbekommerd maltraheren van hinderlijke lichaamstalen. In feite is door Salomon het parlement in de beste betekenis van het woord dichterbij de straat gebracht. Of je daar in alle opzichten gelukkig mee moet zijn laat ik gemakshalve buiten beschouwing.

Wat daarvan zij Salomon heeft er voor gezorgd dat in de jaren twintig de politieke debatten doortrokken raakten van het besef dat beelden ertoe deden. Dat besef is gebleven, zeker in onze tijd, waarin het beeld centraal staat en middels alle media en met name de sociale media rijkelijk verspreid wordt.

Beeld en werkelijkheid bij elkaar brengen: het blijft een nobel streven. Het draagt minstens bij aan het wegwerken van het wantrouwen, waarmee het politieke bedrijf is doordeseemt. Een wantrouwen dat overigens van alle tijden is. Bij de dood van Talleyrand permitteerde Metternich zich zelfs op te merken: Was soll er damit vorhaben? Daar zou je in deze tijd, waarin als gevolg van de openbaarheid elke verkeerde opmerking breed wordt uitgemeten, misschien niet mee weggkomen. Maar toch... gebrek aan vertrouwen is er nog steeds in overmaat.

'Eerlijke openbaarheid': het mag geen oxymoron worden; geen onmogelijke combinatie. Het gaat om het 'eerlijke beeld', méér wellicht zelfs dan om het 'eerlijke verhaal'.

Het CPG, Andreas Biefang en met name Marij Leenders met hun prachtige analyses, verdienen daarom bijzonder veel lof dat zij het thema zo voortreffelijk, zo veelzijdig en zo mooi gedetailleerd in beeld hebben gebracht middels de fotografie van Eric Salomon.

Het is dan ook met veel genoegen, mijnheer de griffier, dat ik, als voorzitter van het Montesquieu Instituut dat deze publicatie mede heeft mogelijk gemaakt, u het eerste exemplaar van dit excellente werk aanbied.